

3.12 อำเภอเทพารักษ์

3.12.1 ประวัติความเป็นมา

อำเภอเทพารักษ์ เดิมชื่อ “กิ่งอำเภอสำนักตะคร้อ” ซึ่งได้มีการเล่าต่อ ๆ กันมาว่าเป็น “สำนัก” หรือ “ที่พักแรม” ของผู้ที่สัญจรผ่านไปมา มีทั้งคนเดินทาง พรานป่า และขบวนเกวียนหาเก็บของป่าและมักใช้สถานที่แห่งนี้เป็นที่พักแรม ซึ่งต้นตะคร้อใหญ่ขึ้นอยู่มิ้วยิมบรรายากศรมริน ต่อมา มีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน เพื่อจับจองพื้นที่ทำไร่จำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนตั้งเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า “บ้านสำนักตะคร้อ” ขึ้นต่อตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาทางราชการพิจารณาเห็นว่าพื้นที่ตำบลสำนักตะคร้อ ตำบลหนองแวง และตำบลบึงปรือ อยู่ห่างไกลออกจากอำเภอด่านขุนทด จึงเห็นควรจัดตั้งกิ่งอำเภอขึ้น เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

กระทรวงมหาดไทย จึงได้แยกพื้นที่ตำบลสำนักตะคร้อ ตำบลหนองแวง และตำบลบึงปรือ ของอำเภอด่านขุนทด จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอสำนักตะคร้อขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2538 ต่อมา พระราชวิทยาลัย (หลวงพ่อคุณ ปริสุทฺโธ) ได้เสนอแนะว่าบริเวณที่ตั้งของกิ่งอำเภอสำนักตะคร้อมีเทพารักษ์ปกปักรักษาอยู่ จึงมีการขอเปลี่ยนชื่อ “กิ่งอำเภอสำนักตะคร้อ” เป็น “กิ่งอำเภอเทพารักษ์” จนกระทั่งได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอเป็นกรณีพิเศษตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ กิ่งอำเภอเทพารักษ์ จึงได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอเทพารักษ์ ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2550

3.12.2 ที่ตั้งอำเภอ อาณาเขต ขนาดพื้นที่

อำเภอเทพารักษ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดนครราชสีมา ระยะทางห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 110 กิโลเมตร มีพื้นที่ 413.71 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 258,568 ไร่

อาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับอำเภอเทพสถิต และอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ทิศใต้ ติดกับอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกติดกับอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และทิศตะวันตกติดกับอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

3.12.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเทพารักษ์ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงมีภูเขาอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอ มีทิวเขา “พังเหย” กั้นเป็นแนวเขตและเชื่อมต่อกับพื้นที่สองจังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิและจังหวัดลพบุรี มีความสูงเฉลี่ย 240 – 390 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง และมีเขาตอยเจดีย์ เป็นยอดเขาที่มีความสูงมากที่สุดของอำเภอ เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำคางนี้ ลำเชียงไกร ห้วยจับพง ลำกุ่มกึ่ง ลักษณะพื้นที่ดินเป็นดินเค็มปานกลาง ปริมาณคราบเกลือระหว่างร้อยละ 1-10

สภาพอากาศ อำเภอเทพารักษ์ จะมีอากาศค่อนข้างหนาว มีหมอกจัด และมีลมกระโชกแรง ในฤดูหนาวอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ 15 - 25 องศาเซลเซียส และมักจะมีพายุฤดูร้อนพัดผ่าน

ช่วงประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ทำความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือนของราษฎรเกือบทุกปี ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 1,100 ลูกบาศก์เซนติเมตรต่อปี

3.12.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ (จปฐ.) ปี พ.ศ. 2554 พบว่าประชากรอำเภอเทพารักษ์มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น

ตารางที่ 294 แสดงการประกอบอาชีพของประชากรในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์

อาชีพ	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ไม่มีอาชีพ	166	192	358
นักเรียน	537	518	1,055
นักศึกษา	81	103	184
ทำนา	1,550	1,128	2,678
ทำไร่	2,391	1,861	4,252
ทำสวน	10	5	15
ประมง	0	0	0
ปศุสัตว์	3	1	4
รับราชการ	57	55	112
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	3	6
พนักงานบริษัท	55	60	115
รับจ้างทั่วไป	888	732	1,620
ค้าขาย	72	121	193
ธุรกิจส่วนตัว	15	19	34
อื่นๆ	151	161	312
รวมทั้งสิ้น	5,979	4,959	10,938

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอเทพารักษ์ (2554)

หมายเหตุ: จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

2) รายได้ จากข้อมูลพบว่า ตำบลสำนักตะคร้อมีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่จำนวน 61,797.69 บาทต่อคนต่อปี รองลงมาคือ ตำบลหนองแวงมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่จำนวน 53,886.05 บาทต่อคนต่อปี และพบว่าตำบลที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตำบลวังยายทอง มีรายได้เฉลี่ยจำนวน 41,373.88 บาทต่อคนต่อปี รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนมาจากภาคเกษตรกรรม

ตารางที่ 295 แสดงรายได้แยกรายตำบลของอำเภอเทพารักษ์

ลำดับ	ตำบล	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
1	บึงปรือ	50,132.17
2	วังยายทอง	41,373.88
3	สำนักตะคร้อ	61,797.69
4	หนองแวง	53,886.05
เฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีของคนในพื้นที่		53,269.39

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอเทพารักษ์ (2554)

3) รายจ่าย จากข้อมูลพบว่าในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ มีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งอำเภอจำนวน 57,546,390 บาทต่อปี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อข้าวสาร ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อขนมกรุบกรอบ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าการเดินทาง (น้ำมันรถ ค่าโดยสาร) ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ บัตรเติมเงิน ค่าบันเทิง หวย และการพนัน ค่าบุหรี่เหล้า ยาสูบ และอื่น ๆ ในขณะที่รายจ่ายเพื่อต้นทุนในการผลิตรวม จำนวน 5,181,072 บาทต่อปี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายค่าพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าสารเคมีเพื่อการผลิต ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ค่าเช่า และค่าเครื่องจักรต่าง ๆ

ตารางที่ 296 แสดงรายจ่ายภาพรวมจำแนกตามประเภทของรายจ่าย ของอำเภอเทพารักษ์

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	2,554,702
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	2,554,702
ค่าสารเคมีเพื่อการผลิต	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	97,000
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	97,000
ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ค่าเช่า	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	274,000
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	274,000
ค่าเครื่องจักรต่าง ๆ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	2,255,370
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	2,255,370

ตารางที่ 296 แสดงรายจ่ายภาพรวมจำแนกตามประเภทของรายจ่าย ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อข้าวสาร	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	28,000
	จำนวนรวม	28,000
ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารที่จำเป็น	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	216,700
	จำนวนรวม	216,700
ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อขนมกรอบ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	29,000
	จำนวนรวม	29,000
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	228,000
	จำนวนรวม	228,000
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	487,000
	จำนวนรวม	487,000
ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	96,500
	จำนวนรวม	96,500
ค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษา	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	270,500
	จำนวนรวม	270,500
ค่าการเดินทาง (ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร)	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	423,500
	จำนวนรวม	423,500
ค่าน้ำ ค่าไฟ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	147,000
	จำนวนรวม	147,000

ตารางที่ 296 แสดงรายจ่ายภาพรวมจำแนกตามประเภทของรายจ่าย ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าโทรศัพท์ บัตรเติมเงิน	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	70,000
	จำนวนรวม	70,000
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	46,500
	จำนวนรวม	46,500
ค่าบันเทิง หวย และการพนัน	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	14,200
	จำนวนรวม	14,200
ค่าบุหรี เหล้า ยาสูบ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	35,500
	จำนวนรวม	35,500
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	55,453,990
	จำนวนรวม	55,453,990
รวมทั้งหมด		62,727,462

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา (2553)

3) หนี้สินและ เงินออม จากข้อมูลธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ปี พ.ศ. 2553 พบว่าประชากรที่เป็นเกษตรกรในอำเภอเทพารักษ์กู้เงินจาก ธกส. รวมทั้งสิ้น 634.7 ล้านบาท แบ่งเป็นเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพจำนวน 568 ล้านบาท กู้เพื่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 40 ล้านบาท และกู้เพื่อนำไปชำระหนี้สินนอกระบบและหนี้สินอื่น จำนวน 26.7 ล้านบาท

4) กลุ่มองค์กร

ก. กลุ่มองค์กรชุมชนและ องค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ มีกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มองค์กรการเกษตร และกลุ่มอาชีพที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 297 แสดงกลุ่มองค์กรในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (คน)	กิจกรรมหลัก	ประธาน /สถานที่ติดต่อ
ชมรมอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน	360	ช่วยเหลืองานด้านสาธารณสุข และ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพของ ประชาชนในพื้นที่	นายสมคิด ศรีอาภัย 29/1 ม.9 ต.หนองแวง
อาสาสมัครเกษตร	90	อาสาสมัครช่วยเหลือเกษตรกรใน พื้นที่เรื่องการปรับปรุงดิน และการ เพาะปลูกในพื้นที่	นางบุปผา เกษุนทด
คณะกรรมการ พัฒนาสตรีอำเภอ	45	พัฒนาและส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรี ในพื้นที่	นางสำราญ พรหมทันใจ
เครือข่ายกองทุน หมู่บ้าน	59 กลุ่ม	บริหารจัดการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการจัดการกองทุน	นายมิตร ชุบขุนทด
เครือข่ายอาสาสมัคร พัฒนาชุมชน	90	ช่วยเหลืองานพัฒนาชุมชน และ ทำงานพัฒนาชุมชนระดับตำบลและ หมู่บ้าน	นายอนุรักษ์ กองภูเขียว

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเทพารักษ์ (2554)

ข.กลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โอท็อป อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

ตารางที่ 298 แสดงกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โอท็อปอำเภอเทพารักษ์

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก (คน)	กิจกรรมหลัก	ประธาน/สถานที่ติดต่อ
กลุ่มทำขนมและผลไม้ แปรรูป	32	ผลิตภัณฑ์ก๋วยฉาบ	นางสำราญ พรหมทันใจ 325 หมู่ 4 ต.สำนักคร้อ
กลุ่มแม่บ้านกุดสระแก้ว	24	แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	นางช่อ พวงเพชร 47 หมู่ที่ 3 ต.ยายทอง
แม่บ้านดอกกระเจียวขาว	45	ผลิตขนมทองม้วน (รหัสโอท็อป 302600095201)	นางวันเพ็ญ แจ่มไพโร 15/1 หมู่ 7 ต.บึงปรือ
กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน	53	ผลิตภัณฑ์ที่นอนพับ	นางระเบียบ แรมใหม่ 167 หมู่ 1 ต.สำนักคร้อ
กลุ่มแปรรูปผลไม้และทำ น้ำหวาน	32	ผลิตน้ำหวาน มะพร้าวแก้ว มะพร้าวน้ำหอม	นางแดงไทย นาไทย 303/1 หมู่ 6 ต.สำนักคร้อ

ตารางที่ 298 แสดงกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โอท็อปอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก	กิจกรรมหลัก	ประธาน/สถานที่ติดต่อ
กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน	13	ผลิตที่นอนชุด ที่นอนพับ หมอนหนุน หมอนข้าง	นางระเบียบ แรมใหม่ 167 หมู่ 1 ต.สำนักคร้อ
กลุ่มทำขนมและผลไม้แปรรูป	12	ทำข้าวเกรียบฝักและผลไม้	นางช่อ พวงเพชร 47 หมู่ที่ 3 ต.วังายทอง
กลุ่มแม่บ้านหึ่งห้อย	35	ทำพริกแกง	นางน้อย พรขุนทด หมู่ที่ 2 ต.หนองแวง

ที่มา : คณะทำงานโครงการทศวรรษใหม่ ปฏิรูปโคราช ปฏิรูปประเทศไทย อำเภอเทพารักษ์ (2555)

3.12.5 ลักษณะทางสังคม

1) ประชากร จากข้อมูลสำนักงานทะเบียนและบัตรประชาชนของอำเภอเทพารักษ์ ปี พ.ศ. 2554 พบว่ามีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด จำนวน 6,844 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรจำนวน 23,733 คน เป็นชายจำนวน 11,795 คน เป็นหญิงจำนวน 11,938 คน

ตารางที่ 299 แสดงจำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร จำแนกตามเพศ ในเขตอำเภอเทพารักษ์

ชื่อตำบล/เทศบาล	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม(คน)
		หญิง (คน)	ชาย (คน)	
ตำบลสำนักตะคร้อ	1,966	3,315	3,409	6,724
ตำบลหนองแวง	2,531	4,392	4,293	8,685
ตำบลบึงปรือ	1,090	1,981	1,847	3,828
ตำบลวังายทอง	1,257	2,250	2,246	4,496
รวมทั้งอำเภอ	6,844	11,938	11,795	23,733

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักทะเบียนและบัตรประชาชน อำเภอเทพารักษ์ (22 พฤษภาคม 2554)

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ (จปฐ.2) ประจำปี พ.ศ. 2554 โดยการสำรวจจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ พบว่าอำเภอเทพารักษ์มีประชากรจำแนกตามช่วงอายุ ดังนี้

ตารางที่ 300 แสดงช่วงอายุของประชากรจำแนกตามเพศ ในอำเภอเทพารักษ์

ช่วงอายุประชากร (ปี)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	จำนวนรวม (คน)
น้อยกว่า 1 ปี	27	19	46
1 – 2	51	76	127
3 – 5	127	91	218
6 – 11	260	220	480
12 – 14	137	130	267
15 – 17	146	144	290
18 – 25	568	481	1,049
26 – 49	2,697	2,281	4,978
50 – 60	1,095	841	1,936
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	871	676	1,547
รวมทั้งหมด	5,979	4,959	10,938

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอเทพารักษ์ (2554)

หมายเหตุ * จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

2) ด้านการศึกษา

ก. ระดับการศึกษาของประชากรในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ โดยส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาช่วงชั้น ป.4 - ป.6 รองลงมาคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 301 แสดงระดับการศึกษาของประชากรอำเภอเทพารักษ์

ระดับการศึกษา	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ไม่เคยศึกษา	133	176	309
ต่ำกว่า ป.4	305	277	582
ป.4-6	3,986	3,119	7,105
ม.ศ. 1-3	56	42	98
ม.1-3	619	481	1,100
ม.ศ.4-5	25	18	43
ม.4-6	400	339	739
ปวช.	44	44	88
ปวส.	85	64	149

ตารางที่ 301 แสดงระดับการศึกษาของประชากรอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

ระดับการศึกษา	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ปริญญาตรี	100	164	264
ปริญญาโท	11	6	17
ปริญญาเอก	3	1	4
อื่นๆไม่ระบุ	212	228	440
รวมทั้งหมด	5,979	4,959	10,938

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอเทพารักษ์ (2554)

ข. สถานศึกษา ครูและนักเรียน พบว่า อำเภอเทพารักษ์มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 18 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 12 แห่ง มีครูจำนวน 148 คน มีนักเรียนจำนวน 2,812 คน โดยเฉลี่ยครู 1 คนต่อจำนวนนักเรียน 19 คน

ตารางที่ 302 แสดงสถานศึกษา ครูและนักเรียนในอำเภอเทพารักษ์

ตำบล/เทศบาล	จำนวนโรงเรียน				จำนวนนักเรียน	จำนวนครู
	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ประถม	มัธยม	ขยายโอกาส		
ตำบลสำนักตะคร้อ	1	2	1	1	728	38
ตำบลหนองแวง	6	4	0	4	1,096	43
ตำบลบึงปรือ	2	1	1	1	567	37
ตำบลวังยายทอง	3	2	0	1	468	31
รวมทั้งอำเภอ	12	9	2	7	2,812	148

ที่มา : สำนักงานเขตการศึกษานครราชสีมา ที่ 7 (2553)

3) ด้านการสาธารณสุข

ก. สถานบริการด้านการสาธารณสุขและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ มีดังนี้

ตารางที่ 303 แสดงจำนวนสถานบริการด้านสาธารณสุขอำเภอเทพารักษ์

สถานบริการสาธารณสุข	จำนวน (แห่ง)	หมายเหตุ
โรงพยาบาลประจำอำเภอ	0	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	5	เจ้าหน้าที่ประจำจำนวน 10 คน
โรงพยาบาลเอกชน	0	
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	2	

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา (2553)

ข. บุคลากรทางด้านสาธารณสุข (ไม่นับรวมเอกชน) อำเภอเทพารักษ์ยังไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ประชาชนที่เจ็บป่วย จะต้องเดินทางไปเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอำเภอด่านขุนทด ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้ารับการรักษาเป็นจำนวนมาก การประกอบสัมมาอาชีพก็ต้องหยุด ทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น หากมีโรงพยาบาลและมีแพทย์ที่สามารถตรวจรักษาได้ในพื้นที่ ก็อาจจะสามารถลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของผู้ป่วย ลดรายจ่ายของญาติที่นำไปโรงพยาบาล ที่สำคัญไม่ต้องเสียเวลามากในการเดินทาง

ค. อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2553 ในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร โดยใช้อัตรา 1 : 1,000 ของประชากร ดังนี้

ตารางที่ 304 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลง ประชากร อำเภอเทพารักษ์

พ.ศ	จำนวนประชากร	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2549	23,453	-
2550	23,433	0.09
2551	23,569	0.58
2552	23,698	0.55
2553	23,842	0.61

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2553)

4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากข้อมูลสถิติคดีความต่าง ๆ ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเทพารักษ์ มีคดีสำคัญ ๆ อยู่ 4 ประเภท ดังนี้

- คดีทำร้ายร่างกาย   เกิดขึ้นประมาณปีละ 4 - 5 คดี
- คดีลักทรัพย์   เกิดขึ้นประมาณปีละ 7 - 9 คดี
- คดียาเสพติด   เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 8 - 9 คดี
- คดีเล่นการพนัน   เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 8 - 9 คดี

5) ศาสนา อำเภอเทพารักษ์ ประชาชนนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 100 มีศาสนสถานทั้งหมดจำนวน 35 แห่ง แยกเป็นวัดจำนวน 14 วัด สำนักสงฆ์จำนวน 11 แห่ง และที่พักสงฆ์จำนวน 10 แห่ง วัดมีความสำคัญมากกับชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนในเขตอำเภอเทพารักษ์ เพราะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้คนในหมู่บ้าน ตำบล และส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรักใคร่สามัคคีอย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยเหลือให้สังคมมีความเป็นปกติสุขได้ในระดับหนึ่ง

6) ภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอเทพารักษ์มีภูมิปัญญาเรื่องทำขนมไทยโดยนางบำรุง พิขุนทด ที่อยู่บ้านเลขที่ 251/1 หมู่ 3 ตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีประสบการณ์ ทำขนมตาล ขนมฟัก ขนมฟักทอง ขนมใส่ไส้ ข้าวต้มมัด ขายส่งตามร้านค้าและขายปลีกมาแล้ว 13 ปี

7) วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ

- งานแห่เทียนเข้าพรรษา อำเภอเทพารักษ์จัดเป็นประจำทุกปีโดยมีส่วนราชการ อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาดำเนินการร่วมกัน

- งานชมพระอาทิตย์ตกดินช่องเขาขาด ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ปีหนึ่งจะเกิดเพียงหนึ่งครั้งในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น คือ ช่วงวันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี ถึงวันที่ 5 มกราคมของปีถัดไปเท่านั้นที่เรียกว่า “ช่องเขาขาด” เกิดขึ้นที่เทือกเขาพังเหยซึ่งเป็นภูเขาหินเป็นเขตแดนระหว่างจังหวัดนครราชสีมากับจังหวัดลพบุรี เป็นเทือกเขายาวตามแนวทิศเหนือทิศใต้ พอมายังจุดตรงบ้านสะพานหิน ภูเขาถูกดังกล่าวจะสลับเป็นช่องว่างประมาณ 50 เมตร แล้วมีภูเขาเกิดขึ้นอีกลูกหนึ่งเกิดขึ้นในแนวเดียวกันต่อทอดยาวออกไป จึงมีลักษณะเป็นช่องทางไปมาหาสู่กันระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางมาตั้งแต่โบราณ

- งานบวงสรวงท้าวสุรนารี (ย่าโม) จัดขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี โดยอำเภอเทพารักษ์จะเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 แห่ง สนับสนุนงบประมาณในการจัดงานทุกปี

8) ด้านกีฬาและนันทนาการ อำเภอเทพารักษ์มีสถานที่ออกกำลังกายและสนามกีฬาอยู่ในทุกตำบล รวมทั้งมีสนามกีฬาประจำอำเภอจำนวน 1 แห่ง คือหน้าที่ว่าการอำเภอเทพารักษ์ และมีสนามกีฬาประจำโรงเรียนทุกแห่งในพื้นที่ของอำเภอ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีการจัดการแข่งขันกีฬาประจำปี เป็นการกระชับความสัมพันธ์ของคนในอำเภอ และระหว่างประชาชนในแต่ละตำบลด้วย

3.12.7 ลักษณะทางการเกษตร

1) ด้านกิจกรรม จากรายงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2555 พบว่า มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 208,852 ไร่ ครอบครัวยุทธศาสตร์จำนวน 17,115 ครอบครัวยุทธศาสตร์ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ แยกได้ ดังนี้

ตารางที่ 305 แสดงพืชเศรษฐกิจ พื้นที่ ผลผลิตเฉลี่ยและครัวเรือนที่ปลูก อำเภอเทพารักษ์

พืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิตโดยเฉลี่ย (กก./ไร่)	จำนวนครัวเรือน
ข้าว	38,600	600	2,497
ข้าวโพด	46,000	800	1,950
มันสำปะหลัง	50,000	3,500	2,500
อ้อย	10,000	10,000	600
ผัก	1,000	550	100
ไม้ดอกไม้ประดับ	250	450	50

ที่มา : ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีอำเภอเทพารักษ์ (2554)

2) ด้านปศุสัตว์ จากข้อมูลปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2553 พบว่ามีเกษตรกรอำเภอเทพารักษ์ที่ทำการปศุสัตว์ประมาณ 5,708 ครัวเรือน ซึ่งมีการทำปศุสัตว์ ดังนี้

ตารางที่ 306 แสดงการทำปศุสัตว์ อำเภอเทพารักษ์

ประเภทปศุสัตว์	จำนวน (ตัว)	จำนวนครัวเรือน
โคเนื้อ	13,384	1,339
กระบือ	209	69
สุกร	1,498	375
แพะ	674	50
ห่าน	1,970	39
ไก่	184,801	924
เป็ด	4,743	28

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา (2554)

3) ด้านการประมง จากข้อมูลสำนักงานประมงจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2553 พบว่าในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์มีการส่งเสริมการทำประมงน้ำจืด ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาข้าวเลี้ยงปลาในบ่อดิน และเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ มีครอบครัวเกษตรกรทำการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดจำนวน 110 ครอบครัว มีพื้นที่เพาะเลี้ยงทั้งหมด 115 ไร่ โดยส่วนใหญ่เน้นการเพาะเลี้ยงเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนและจำหน่ายบ้างเล็กน้อย

3.12.7 ลักษณะทางอุตสาหกรรม

สถานประกอบการอุตสาหกรรม อำเภอเทพารักษ์มีโรงงานอุตสาหกรรม และด้านอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ดังนี้

ลานมันจำนวน	13 แห่ง
ทำเส้นขนมจีนจำนวน	3 แห่ง
โรงสีขนาดเล็กจำนวน	35 แห่ง

3.12.8 ด้านพาณิชย์กรรม

1) ด้านพาณิชย์กรรม กิจการค้าขายซึ่งเป็นตลาดการซื้อขายที่ได้จดทะเบียนการค้า และทะเบียนพาณิชย์ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน	1 แห่ง
- สหกรณ์การเกษตร จำนวน	1 แห่ง
- ร้านค้าปลีก จำนวน	231 ร้าน
- สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน	20 แห่ง
- ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง จำนวน	3 ร้าน

- อุ้ช่อมรดก จำนวน	15 แห่ง
- ร้านเสริมสวย จำนวน	10 ร้าน
- ร้านจำหน่ายน้ำแข็ง จำนวน	2 ร้าน
- ร้านจำหน่ายอาหาร จำนวน	2 ร้าน

2) การบริการ ในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ยังไม่มีสถานบริการร้านอาหารและบริการที่พักที่ได้มาตรฐานในพื้นที่เพื่อบริการนักท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยว พื้นที่อำเภอเทพารักษ์มีสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติหลายที่ ได้แก่

- ผาลมโหย จะได้สัมผัสกับความสูงของหน้าผาที่ชวนมองและรับสายลมอันบริสุทธิ์ที่พัดมาตลอดเวลาทำให้เกิดความรู้สึกถึงการสัมผัสธรรมชาติที่แท้จริง

- ผาเสือหมอบ ร่องรอยของธรรมชาติที่สวยงาม อันเกิดจากการไหลเลื่อนตัวของชั้นหิน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างร่องหินที่แยกจากกัน พรานเก่าเล่าว่า สถานที่แห่งนี้เป็นที่เสียมักมาหลบซ่อน เพราะรอดักจับเหยื่อ จึงให้ชื่อบริเวณดังกล่าวว่า “ผาเสือหมอบ”

- ลานหินสวย เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ธรรมชาติได้รังสรรค์ไว้อย่างงดงามซึ่งกว่าจะมีสภาพงดงามตามที่ปรากฏคงใช้ระยะเวลาหลายศตวรรษ ชวนให้ท่านเพลินตา เพลินใจดังหนึ่งอุทยานในสวรรค์

- ผาขอดคอย คือส่วนที่สูงสุดของพื้นที่ เป็นบริเวณหน้าผาที่สวยงาม สามารถมองเห็นพันธุ์ไม้ที่งามตาจากจุดนี้ได้เป็นอย่างดี

- ลานหินตัด เป็นร่องรอยการกระทำของธรรมชาติที่เกิดจากการแยกตัวของหินเป็นแนวเส้นตรงงดงามมาก

- หอมองเมือง ยอดเขาสูงเด่นที่เมื่อท่านขึ้นไปแล้วสามารถมองเห็นทัศนียภาพของพื้นที่จังหวัดลพบุรี และอาณาบริเวณทั้งหมดได้

- ด่านช้าง คือแนวไพรที่พรานผู้อาวุโสบอกเล่าไว้ว่า เป็นเส้นทางเดินของโขลงช้างป่าซึ่งยังทิ้งร่องรอยไว้

- ถ้ำประทุน สภาพของถ้ำธรรมชาติที่งดงามน่าศึกษาค้นคว้า

- ชัยศักดิ์สิทธิ์ คือบริเวณบ่อน้ำซับที่มีมาตั้งแต่โบราณ สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งน้ำที่ไม่เคยเหือดแห้ง ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อกุณ ปริสุทฺโธ ท่านกล่าวว่า ท่านเคยใช้แหล่งน้ำแห่งนี้ดื่มเมื่อครั้งท่านธุดงค์ผ่านมา

- ลิขิตหลวงพ่อกุณ บริเวณลานหินซึ่งครั้งหนึ่ง พระเทพวิทยาคม (หลวงพ่อกุณ ปริสุทฺโธ) ท่านเดินธุดงค์ตามทางด่านช้างผ่านมายังสถานที่แห่งนี้โดยท่านจะเดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธบาทที่จังหวัดสระบุรี มาถึงสถานที่แห่งนี้ซึ่งเป็นป่ารกชัฏ ไม่มีบ้านผู้คนอยู่อาศัย มีสัตว์ป่านานาชนิดชุกชุมมาก ท่านได้ปักกลดพักแรมบริเวณแห่งนี้ และท่านได้ใช้เหล็กกันมิดแล้วสลักชื่อของท่านไว้บนลานหินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498

3.12.9 ลักษณะทางโครงสร้างพื้นฐาน

1) การคมนาคม อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา มีถนนลาดยางสายหลัก จำนวน 5 เส้นทาง ได้แก่

- สายด่านขุนทด - เทพารักษ์ - ห้วยยายจิว อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ระยะทางโดยประมาณ 40 กิโลเมตร เป็นถนนสายหลักที่เชื่อมระหว่างอำเภอกับอำเภอในจังหวัดเดียวกันและเชื่อมกับอำเภออื่นที่อยู่ต่างจังหวัด ลักษณะสายทางคดโค้งตลอดสาย ประมาณ 50-60 โค้ง

- สายด่านขุนทด - หนองแวง อำเภอเทพารักษ์ เป็นสายทางเชื่อมระหว่างตำบลหนองแวง อำเภอเทพารักษ์กับอำเภอด่านขุนทด ระยะทางโดยประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางขนาดสองช่องทางจราจร ไม่ค่อยได้รับการบำรุงรักษา สภาพผิวจราจรชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อตลอดสาย การสัญจรไปมาของผู้ใช้รถใช้ถนนไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร เกิดอุบัติเหตุง่าย เพราะรถบรรทุกหนักที่บรรทุก อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง สัญจรไปมาตลอดทั้งปี

- สายวังผาแดง - ช่องสำราญ เป็นสายทางลัด แยกจากถนนลาดยางสายอำเภอด่านขุนทด - ห้วยบง - เขาน้อย - ลำน้ำราชนิ มาเชื่อมกับถนนลาดยางสายหลัก ถนนสุรนารายณ์ นครราชสีมา - เพชรบูรณ์ มีสภาพดีเพราะไม่ค่อยจะมีรถบรรทุกหนักวิ่งเหมือนกับสายอื่นๆ

- สายหนองกรด - เทพารักษ์ ถนนลาดยางสายทางนี้จะออกจากอำเภอเทพารักษ์ ไปเชื่อมกับตำบลหนองกรดอำเภอด่านขุนทด และไปเชื่อมกับอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ สภาพถนนชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อบางช่วง

- สายเทพารักษ์ – เทพสถิต เริ่มต้นจากอำเภอเทพารักษ์ ผ่านตำบลบึงปรือ ไปอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ระยะทางโดยประมาณ 17 กิโลเมตร สภาพผิวจราจรยังดีเพราะก่อสร้างเพิ่งเสร็จสิ้น เป็นเส้นทางที่ผ่านภูเขาขึ้นลงเขาตลอดสายทาง เหมาะสำหรับรถบรรทุกเล็กและรถยนต์ส่วนบุคคล รถบรรทุกหนักจะวิ่งลำบากเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง

2) การโทรคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ใช้หอกระจายข่าวเป็นเครื่องมือการสื่อสารภายในหมู่บ้าน แต่ยังมีไม่ครบทุกหมู่บ้าน มีหลายหมู่บ้านยังต้องการปรับปรุง และเพิ่มระบบการสื่อสารให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

3) ประปา อำเภอเทพารักษ์มีประปาหมู่บ้าน จำนวน 39 แห่ง ครอบคลุมหมู่บ้าน 59 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในช่วงฤดูแล้งที่มักจะขาดแคลนน้ำดิบสำหรับใช้ทำประปา

4) แหล่งน้ำ พื้นที่อำเภอเทพารักษ์ มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและเล็ก (กรมชลประทาน) จำนวน 18 แห่งกระจายอยู่ในพื้นที่ของทุกตำบล มี คลองหรือลำห้วย จำนวน 102 สาย และมีสระน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้าน จำนวน 88 แห่ง นอกจากนี้มีแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับครัวเรือนอยู่ในพื้นที่บ้าง ซึ่งมีแนวโน้มมีจำนวนน้อยลงทุกปี ดังนี้

ตารางที่ 307 แสดงจำนวนแหล่งน้ำในอำเภอเทพารักษ์ ปี พ.ศ. 2552-2554

ประเภทแหล่งน้ำ	2552		2553		2554	
	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง
บ่อส่วนตัว	39	37	39	37	1	1
บ่อสาธารณะ	0	0	2	2	149	85

ที่มา : ข้อมูล จปฐ.อำเภอเทพารักษ์ (2554)

5) ไฟฟ้า พื้นที่อำเภอเทพารักษ์มีระบบไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้านแต่่ายังไม่ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน

3.12.10 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรดิน ลักษณะเป็นกลุ่มดินไร มีพื้นที่ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำชั้น โพรง และลำกุ่มกึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก น้ำไหลจากพื้นที่กึ่งอำเภอเทพารักษ์ ไปสู่อำเภอด่านขุนทด ลักษณะของดินเก็บความชื้นไว้ได้น้อย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรณินทรีย์น้อย เป็นดินไรละดินนา นอกจากนี้ในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์เป็นดินเค็มปานกลางจนถึงเค็มจัด เหมาะกับการปลูกข้าว และพืชไร่แต่ให้ผลผลิตปานกลาง

2) ทรัพยากรน้ำ พื้นที่อำเภอเทพารักษ์ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญที่ทำให้เกิดลุ่มน้ำ 3 ลุ่มน้ำได้แก่

- ลุ่มน้ำลำเชียงไกร เป็นลุ่มน้ำสาขาที่สำคัญของลุ่มน้ำมูลที่ใช้หล่อเลี้ยงประชาชน 4-5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเทพารักษ์ เป็นอำเภอต้นน้ำ อำเภอด่านขุนทด อำเภอโนนไทย เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ระหว่างกลางลุ่มน้ำ อำเภอโนนสูงและอำเภอพิมายเป็นอำเภอที่อยู่ปลายน้ำ มีประชาชนหลายแสนคนตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำที่ร่วมรับประโยชน์จากลุ่มน้ำสายนี้

- ภูเขาในอำเภอเทพารักษ์เป็นต้นน้ำของลุ่มน้ำชี น้ำจะไหลไปอำเภอเทพสถิตและอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ลงสู่แม่น้ำชีในที่สุด

- เป็นต้นน้ำของลุ่มน้ำป่าสัก น้ำจะไหลไปอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี ดังนั้นพื้นที่ของอำเภอเทพารักษ์นอกจากจะเป็นหลังคาโคราชแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลังคาประเทศด้วย ดังนั้นพื้นที่แห่งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนในพื้นที่และประชาชนที่อยู่ตามสายน้ำต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์จากลำน้ำตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ จึงต้องมีกระบวนการอนุรักษ์และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาต้นน้ำ

3) ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่อำเภอเทพารักษ์ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าดงกระสัง- ลำพญากลาง” ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2554) มีป่าไม้เหลือเป็นพื้นที่ประมาณ 23,000 ไร่ จำแนกตามประเภท ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ (Zone C) จำนวนพื้นที่ประมาณ 9,000 ไร่ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (Zone E) จำนวนพื้นที่ประมาณ 14,000 ไร่ ส่วนใหญ่ที่เหลืออยู่เป็นป่าต้นน้ำลำธาร โดยเฉพาะต้นน้ำลำเชียงไกร

ซึ่งเป็นลำน้ำย่อยของลำน้ำมูล และบางส่วนไหลลงสู่แม่น้ำชี และแม่น้ำป่าสัก จึงถือเป็นพื้นที่ป่าที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับในส่วนที่เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมนั้นกรมป่าไม้ได้มอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จัดสรรเอกสาร สปก.4-01 เป็นหลัก ส่วนที่ดินที่มีเอกสารเป็นโฉนด หรือ น.ส.3 นั้น มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

อำเภอเทพารักษ์ล้อมรอบด้วยภูเขา มีทิวเขา “พังเหย” กั้นเขตแดนกับอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี และอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีวิวทิวทัศน์สวยงามจนได้รับขนานนามว่า สวิสเซอร์แลนด์เมืองไทย

อำเภอเทพารักษ์มีป่าชุมชนจำนวนมาก ดังนี้

- ป่าชุมชนบ้านใหม่เจริญธรรม เป็นป่าสงวนแห่งชาติใหม่เจริญธรรม (หมู่ 10) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ 22 ไร่
- ป่าชุมชนบ้านเทพประทานพร เป็นป่าสงวนแห่งชาติเทพประทานพร (หมู่ 19) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ 212 ไร่
- ป่าชุมชนป่าหนองมากูด เป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 บ้านท่าหินงม (หมู่ 22) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 173 ไร่ 3 งาน
- ป่าชุมชนป่าข้างตกตาย เป็นป่าสงวนแห่งชาติมابพลวง (หมู่ 9) เมืองทองพัฒนา (หมู่ 5) วังยาวทอง (หมู่ 4) สายทองพัฒนา (หมู่ 1) แสงทองพัฒนา (หมู่ 10) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 1,075 ไร่
- ป่าชุมชนป่าเจดีย์หลวง 1 เป็นป่าสงวนแห่งชาติคอยเจดีย์ (หมู่ 5) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 350 ไร่
- ป่าชุมชนป่าโคกเพ็็ก เป็นป่าสงวนแห่งชาติมะค่างาม (หมู่ 4) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 350 ไร่
- ป่าชุมชนบ้านเกาะแหลมป่าสงวนแห่งชาติเกาะแหลม (หมู่ 3) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 269 ไร่
- ป่าชุมชนป่าหนองไผ่หนองตะครอง เป็นป่าสงวนแห่งชาติศิลาทอง (หมู่ 10) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 900 ไร่
- ป่าชุมชนป่าหนองพรม - โลกผักหวาน เป็นป่าสงวนแห่งชาติโนนสมบูรณ์ (หมู่ 7) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 160 ไร่
- ป่าชุมชนสาธาร เป็นป่าสงวนแห่งชาติหัวสระ (หมู่ 4) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 323 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา
- ป่าชุมชนคอนโบสถ์ เป็นป่าสงวนแห่งชาติหนองโพธิ์ (หมู่ 2) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 88 ไร่

- ป่าชุมชนป่าโคกรังจี๊ด เป็นป่าสงวนแห่งชาติไทยเจริญ (หมู่ 8) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 61 ไร่
- ป่าชุมชนป่ามะค่าลูก (แปลงที่ 1-2) เป็นป่าสงวนแห่งชาติมะค่าลูก (หมู่ 1) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่จำนวน 813 ไร่
- ป่าชุมชนป่าประดู่งาม เป็นป่าสงวนแห่งชาติห้วยน้ำเค็ม (หมู่ 8) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 1,713 ไร่
- ป่าชุมชนบ้านไทยสามัคคี เป็นป่าสงวนแห่งชาติ บ้านไทยสามัคคี (หมู่ 14) อำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ จำนวน 119 ไร่

3.12.11 ด้านการเมือง

1) การเมืองระดับชาติ การแข่งขันกันทางการเมืองในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ไม่ค่อยรุนแรงมากนัก แต่มีกระบวนการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในกระบวนการเลือกตั้งอยู่ตลอด ที่ผ่านมามีชาวบ้านในพื้นที่เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ส่วนหนึ่งเลือกตั้งจากการพึงเสียงของผู้นำในท้องถิ่น แต่มีบางส่วนที่ตัดสินใจเลือกตั้งด้วยความเป็นอิสระ

2) การเมืองระดับท้องถิ่น มีความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติ เนื่องจากผู้นำหลายคนเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) และการเมืองในท้องถิ่นก็มีการแข่งขันเพื่อให้ได้ตำแหน่งทางการเมืองด้วยกระบวนการเดียวกันกับการเมืองระดับชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ ยังเป็นลักษณะการสั่งการ และนักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากต้องพึงเสียงของนักการเมืองระดับชาติ จึงทำให้นักการเมืองระดับท้องถิ่นในบางพื้นที่ไม่มีอิสระในการทำงานในพื้นที่อย่างเต็มที่

3) การเมืองภาคพลเมือง ในพื้นที่ที่มีกระบวนการทำงานของการเมืองภาคประชาชนที่ทำให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและของการทำงานบริหารจัดการท้องถิ่น และมีการทำงานเชื่อมกับองค์กร ภาคีภายนอกด้วย แต่ว่าขบวนการขับเคลื่อนในพื้นที่ยังมีพลังไม่พอที่จะนำไปสู่การสร้างเปลี่ยนแปลงในพื้นที่

3.12.12 ด้านการจัดการราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบการปกครอง ในเขตท้องที่อำเภอเทพารักษ์ จำแนกการปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช 2534 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ ดังนี้

- 1) การบริหารราชการส่วนกลาง อำเภอเทพารักษ์ไม่มีหน่วยงานราชการส่วนกลางตั้งอยู่ในพื้นที่
- 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีส่วนราชการต่าง ๆ ดังนี้ ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานสัสดีอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ

3) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ อำเภอเทพารักษ์ ไม่มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในพื้นที่

4) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อำเภอเทพารักษ์ มีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ

ก. องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอเทพารักษ์มีศูนย์ประสานงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่

ข. องค์การบริหารส่วนตำบล มีสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเทพารักษ์ และมีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลสำนักตะคร้อ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง องค์การบริหารส่วนตำบลบึงปรือ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังยายทอง

ค. เทศบาล อำเภอเทพารักษ์ ไม่มีเขตเทศบาลในพื้นที่

5) การปกครองท้องที่ แบ่งเขตการปกครองตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 4 ตำบล 59 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 308 แสดงชื่อหมู่บ้านแยกเป็นตำบลในอำเภอเทพารักษ์

ชื่อตำบล	หมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน
สำนักตะคร้อ	16	บ้านสำนักตะคร้อ บ้านหนองโพธิ์ บ้านชุมชนพัฒนา บ้านเทพนิมิต บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านหัวสระ บ้านท่านบเทวดา บ้านหนองโพธิ์เหนือ บ้านวังกระทะ บ้านศิลาทอง (1) บ้านศิลาทอง(2) บ้านสำนักตะคร้อร่วมพัฒนา บ้านโนนทองหลาง บ้านถนนอมเขต บ้านเทพารักษ์ และบ้านวังกะหาด
บึงปรือ	11	บ้านมะค่าคูก บ้านซับสำราญ บ้านเกาะแหลม บ้านมะค่างาม บ้านคอยเจดีย์ บ้านสะพานเลียบ บ้านบึงปรือ บ้านหัวย่น้ำเค็ม บ้านน้ำโตน บ้านเขาแดงโม และบ้านสันติสุข
วังยายทอง	10	บ้านสายทองพัฒนา บ้านคลองบง บ้านกุดสระแก้ว บ้านวังยายทอง บ้านเมืองทอง บ้านคลองขามป้อม บ้านวังม่วงสามัคคี บ้านไทยเจริญ บ้านมาบพลวง และบ้านแสงทองพัฒนา
หนองแวง	22	บ้านหนองแวง บ้านหึ่งห้อย บ้านโนนแหน บ้านน้อยหนองแวง บ้านโคกกระบือ บ้านโนนทอง บ้านหัวทราย บ้านสะพานหิน บ้านโนนเต็ง บ้านหนองหว้า บ้านหนองบัวหลวง บ้านใหม่เจริญธรรม บ้านท่าวังศาล บ้านวังทรายทอง บ้านไทยสามัคคี บ้านหนองแวงพัฒนา บ้านปรางค์กัญชร บ้านวังสมบูรณ์ บ้านเทพประทานพร บ้านเทพทักษิณ บ้านหึ่งห้อยใต้ และบ้านท่าหินงาม

ที่มา : รวบรวมโดยคณะทำงานโครงการทศวรรษใหม่ ปฏิรูปโคราช ปฏิรูปประเทศไทย อำเภอเทพารักษ์ (2554)

3.12.13 การวิเคราะห์ศักยภาพของอำเภอ

จากการจัดการประชุมเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2554 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน ประกอบด้วยผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 38 คน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 9 คน นักธุรกิจจำนวน 3 คน หน่วยงานราชการต่าง ๆ จำนวน 10 คน ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการระดมสมองและวิเคราะห์ศักยภาพของอำเภอ ดังนี้

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นปัจจัยหนุนและปัจจัยที่เป็นปัญหาและมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่อำเภอเทพารักษ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 309 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอเทพารักษ์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ก.ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเทพารักษ์เป็นพื้นที่ราบสูงภูเขา และมีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม - พื้นที่ที่จะเป็นที่ราบเชิงเขาเป็นต้นน้ำสำคัญของลุ่มน้ำ 3 ลุ่มน้ำ - มีทรัพยากรป่าไม้ที่ยังคงเหลืออยู่ในขณะนี้ประมาณ 20,000 ไร่ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างรายได้ - เป็นอำเภอขนาดเล็ก มีประชากรจำนวนไม่มาก เป็นอำเภอที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่ 	<p>ก.ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ดินเค็มในหลายตำบลทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพดินและการเพาะปลูก - เส้นทางคมนาคมในพื้นที่และเส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอยังไม่สะดวก - พื้นที่ป่าถูกบุกรุกและทำลายมากขึ้นทุกปี - ไม่มีระบบชลประทานหรือแหล่งน้ำสำหรับการทำการเกษตรที่เพียงพอ
<p>ข.ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยมีปัญหาทางด้านสุขภาพเนื่องจากยังไม่มีมลพิษ และประชาชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ - มีสถาบันการศึกษากระจายอยู่ในพื้นที่ครอบคลุมทุกตำบล - ด้วยระยะทางที่ห่างจากตัวเมือง ทำให้คนในพื้นที่ที่ยังดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ 	<p>ข.ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระดับการศึกษาของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ - ยังไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มอาชีพ ประชาชนไม่เข้าใจเรื่องกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม - เยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด - ไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ประชาชนมีความยากลำบากต่อการเดินทางไปรักษาและดูแลสุขภาพของตนเอง

ตารางที่ 309 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p><i>ค.ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีที่ดินเป็นของตนเอง และมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง - มีความพยายามของคนในพื้นที่ในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนใหม่ ๆ - ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเป็นเกษตรกรที่ เป็นผู้ผลิตอาหารที่สำคัญ - มีผลิตภัณฑ์โอท็อปเป็นของชุมชนและตำบล - พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของเกษตรกรเป็นพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายที่ดินให้กับคนอื่นได้ 	<p><i>ค.ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนทางการผลิตทางการเกษตรสูง โดยเฉพาะปัจจัยการผลิตทุกชนิด - ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง และเกษตรกรยังไม่มีความรู้ความสามารถในการลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วย - เกษตรกรยังใช้ระบบการผลิตแบบดั้งเดิม ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีการผลิตใหม่มาใช้ในการผลิต - ไม่มีศูนย์รับซื้อผลผลิตทางด้านเกษตรในพื้นที่ - ผลิตภัณฑ์โอท็อป ยังไม่ได้คุณภาพมากเท่าที่ควรยังต้องการพัฒนาและปรับปรุง - ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ด้านการผลิต และการตลาดจำนวนน้อย
<p><i>ง.ด้านการเมืองการปกครอง</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ในพื้นที่ยังมีผู้นำที่มีความเข้มแข็งและทำงานการเมืองเพื่อประชาชนในพื้นที่ - ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความตื่นตัวในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น 	<p><i>ง.ด้านการเมืองการปกครอง</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการทุจริตในเรื่องการเลือกตั้งทุกระดับ โดยเฉพาะการซื้อสิทธิขายเสียงในพื้นที่ - ความเห็นแก่ตัวของผู้นำแต่ละตำบลต่างคนต่างทำไม่มีการประสานความร่วมมือ - การทำงานพัฒนาของผู้นำท้องถิ่นเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก - ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิของตนเอง และเรื่องของประชาธิปไตย - ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในทุกระดับน้อย

ตารางที่ 309 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนวัยกลางคนและผู้สูงอายุยังคงใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมและยังคงรักษาไว้ซึ่งความเป็นประเพณีของท้องถิ่น - ในการจัดกิจกรรมงานประเพณีหรืองานประจำปีได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนในอำเภอ 	<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีกระบวนการส่งเสริมการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ - คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

2) การวิเคราะห์ โอกาส และอุปสรรคหรือข้อจำกัด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาพื้นที่อำเภอเทพารักษ์สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 310 วิเคราะห์ศักยภาพ ด้านโอกาส และอุปสรรค ของอำเภอเทพารักษ์

โอกาส	อุปสรรค/ข้อจำกัด
<p>ก.ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จังหวัดมีแนวโน้มจะมีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับน้ำและแก้ปัญหาหน้าท่วมในพื้นที่ - กระแสการรณรงค์เรื่องการลดภาวะโลกร้อนและการเข้าไปปลูกป่าของส่วนราชการและหน่วยงานภาคเอกชน 	<p>ก.ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพภูมิอากาศที่มีความแปรปรวนสูง ส่งผลให้ในบางปีมีความแห้งแล้ง บางปีน้ำท่วม ทำให้ยากต่อการคาดเดาในการผลิตด้านการเกษตร - มีกลุ่มทุนภายนอกเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่ามากขึ้น
<p>ข.ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในพื้นที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขมากขึ้น - มินิโอบายเรียนฟรี ของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้คนจนได้เรียนหนังสือมากขึ้น - นโยบายปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังของรัฐบาล 	<p>ข.ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - สื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นแบบของคนในพื้นที่ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน - การระบาดของยาเสพติดที่มาจากแรงงานต่างถิ่น และพื้นที่ข้างเคียงที่ยากต่อการควบคุม

ตารางที่ 310 วิเคราะห์ศักยภาพ ด้านโอกาส และอุปสรรค ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค/ข้อจำกัด
<p><i>ค. ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการพัฒนาเกษตรกรไทยผลิตอาหารไทยสู่ครัวโลก - นโยบายประกันรายได้ของเกษตรกร และนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาล - การเปิดการค้าเสรี และการเปิดอาเซียนเป็นหนึ่งเดียวในปี 2558 ทำให้เกษตรกรตื่นตัวและเตรียมรับมือการแข่งขันทางการเกษตรในอนาคต - ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการพัฒนาการเกษตรข้าว มันสำปะหลัง อ้อย - ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา - อุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมามีทิศทางการพัฒนาให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศ 	<p><i>ค. ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยที่เป็นต้นทุนการผลิตทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้นทุกปี - เกษตรกรในพื้นที่กำหนดราคาผลผลิตไม่ได้ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการขาดทุน - นโยบายการขึ้นค่าแรงเป็น 300 บาททำให้มีผลกระทบต่อค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตรในพื้นที่ - นโยบายการค้าเสรีที่สร้างผลกระทบต่อราคาผลผลิตการเกษตร และกระบวนการผลิตทางการเกษตร
<p><i>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการกระจายอำนาจที่ทำให้ประชาชนลุกขึ้นมาบริหารจัดการเพื่อท้องถิ่นตนเอง - กระแสการต่อต้านคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นในหลายองค์กร - การส่งเสริมและมีกิจกรรมมรดกของภาครัฐในเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการเมือง 	<p><i>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยทำให้การดำเนินการตามนโยบายไม่มีความต่อเนื่อง - การคอร์ปชั่นในระดับประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของท้องถิ่น - นักการเมืองระดับชาติแทรกแซงการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น - ค่านิยม สังคมที่ยึดค่านิยมบางอย่างที่ไม่ถูกต้อง เช่น การยกย่องเงิน ยกย่องตำแหน่ง ยกย่องวัตถุ การรักพวกพ้อง - ขาดมาตรการลงโทษการคอร์ปชั่นอย่างเด็ดขาด ไม่มีการลงโทษและติดตามผู้ทำผิดอย่างจริงจัง

ตารางที่ 310 วิเคราะห์ศักยภาพ ด้านโอกาส และอุปสรรค ของอำเภอเทพารักษ์ (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค/ข้อจำกัด
<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีมากขึ้น - สื่อสารเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้เป็นโอกาสของการเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นให้คนอื่นในสังคมได้รับรู้มากขึ้น 	<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สื่อที่เข้าถึงทุกครอบครัวที่ไม่ค่อยมีการนำเสนอเรื่องราวศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.12.14 ข้อเสนอแนะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นเอกภาพ

จากการจัดเวทีอำเภอเทพารักษ์ที่ประชุมได้นำเสนอให้มีการขับเคลื่อนประเด็นเพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นเอกภาพทั้งภาครัฐ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ประชาชน นักวิชาการ ราษฎร์ชาวบ้าน นักการเมือง และอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไปพร้อมกับการขับเคลื่อนงานปฏิรูปโคราช จึงมีข้อเสนอแนะให้ทำงานผ่านการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาทางด้านเกษตร เพราะในพื้นที่อำเภอเทพารักษ์จะมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดและอ้อย นโยบายของรัฐที่สนับสนุนอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนที่ใช้อ้อย มันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานทดแทน หากมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ราคาพืชไร่ดีขึ้น เกษตรกรจะมีรายได้และมีฐานะมั่นคง

ประเด็นที่ 2 ประเด็นการปฏิรูปการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่ดินและป่าไม้มีความเชื่อมั่นในนโยบายของรัฐบาลที่จะจัดการ เอาจริงเอาจังกับพวกที่ทำร้ายประชาชนโดยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงเพื่อประโยชน์ของตนและประโยชน์ของคนในกลุ่มเท่านั้น โดยมีได้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของคนส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากรัฐบาลจะมีนโยบายชัดเจนจริงจังแล้วประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจะต้องกล้าที่จะแสดงออกในการที่จะปกป้องสิทธิของตนเองมากขึ้น

ประเด็นที่ 3 ประเด็นการปฏิรูประบบและการพัฒนาคน ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เริ่มมีความหวังเมื่อเห็นว่า องค์กรเครือข่ายต่างๆ ให้ความสนใจและใส่ใจจะพัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชนผู้สนใจอย่างต่อเนื่องเป็น โอกาสที่ทุกคนมีโอกาสจะได้ร่วมกันสร้างพลังอันบริสุทธิ์เพื่อแผ่นดิน

ประเด็นที่ 4 ประเด็นปฏิรูประบบการจัดการท้องถิ่นและจังหวัดผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ให้ความสนใจกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ ที่ร่วมกันแสดงออกถึงแนวคิดที่จะปกป้องสังคมและประเทศชาติให้ปลอดภัยจากการทุจริตคอร์รัปชั่นทุกรูปแบบให้สังคมไทยปราศจากมะเร็งร้ายที่ทำลายสังคม โดยสิ้นเชิง